

“ΘΕΣΣΑΛΙΑ,,

ΤΣΥ ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ

Πολλές φορές ο Στάθης ο Χαρούλης απόρρεσε, αν έτοι θά περνούσε όλη του τη ζωή, αλέτρι, χωράφι, θέρος κι άλλων. Πολλές φορές το σκέφτηκε, μὰ δὲν ἀποζητήσε νὰ βρῇ λύση, οὔτε σκέψη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θίου. Κι ἔφτανε τὰ σαράντα ὁ Στάθης ὁ Χαρούλης. Ὅμως οὔτε ὁ πατέρας του, οὔτε ὁ παπὺς του ποτὲς τοῦ δώσανε ἀγορμὴ νὰ σκεφτῇ παραπέρα ἀπ’ ὅ,τι ἔδλεπε. Ἡ ζωὴ του περνοῦσε ἴδια κάθε χρόνον ἴδια κι ἀπαράλλαχτη.

Παντρεύτηκε ὁ παπὺς του, ὅπως εἶχε παντρευτῇ κι ὁ πατέρας του, ὅπως ἔπρεπε νὰ παντρευτῇ κι αὐτός, ὅπως πρέπει νὰ παντρευτῇ κι ὁ γιός του κι οἱ ἄλλοι του γιοί. Καὶ θὰ πένθαινε μιὰ μέρα, ὅπως πένθαινε ὁ παπὺς του, ὅπως θὰ πένθαινε κι ὁ πατέρας του κι ὅπως πρέπει μιὰ μέρα νὰ πένθαινε κι ὁ γιός του—γιατὶ ἔτσι: ὅποιος ζῇ, θὰ πένθαινε.

“Ὅλα, μὰ ὅλα, γενικά, ἔπρεπε νὰ γίνονται, ἀκριβῶς ἔτσι πὼς γίνονται. Ὅπως ἡ ζωὴ, ἔτσι καὶ ὁ θάνατος, ἔτσι καὶ ἡ δουλιὰ: Νὰ δουλεύουν ἐπὶ ζωῆς στὰ ἴδια χωράφια, νὰ κάθονται στὰ ἴδια σπύτια, νὰ τρῶνε τὸ ἴδιο ψωμί.

Μόνο πρὸ λίγα χρόνια ἐγίνηκε μιὰ μεταβολή—δὺο μεταβολές: μιὰ ὁ σιδερόδρομος, καὶ μιὰ πὺν ἀλλάξανε ἀφ’ ἑνὶ ἑ. Μὰ καὶ αὐτὰ τὰ συνήθησαν, ἢ κάλλιο δὲν τὰ πολυσυνήθησαν. Μὲ τὴν ἴδια περιέργεια πὺν εἶδανε πρῶτη βολὰ σιδερόδρομο, τὸν ἔβλεπον κάθε μέρα, πὺν σκίση σιδηροδρομίας τὸν κάμπο, τέσσερες ὥρες μακριὰ πὺν τὸ χωριό μὲ τὴν ἴδιαν ἀδιαφορία δεχτήκανε τὸ νέο ἀφεντικό. Οὔτε μὲ τὸν πρῶτο μιλούσαν Τούρκικα, οὔτε μὲ τοῦτονε ρωμαίικα.

“Ὅλα ἴδια στὴ ζωὴ τους. Μιὰ φορὰ τὸ χρόνο σπορὰ—μιὰ Χριστούγεννα—μιὰ Πασκαλιά—μιὰ θέρος. Κάθε καλοκαίρι ἀλώνισμα καὶ θέρες....

“Ὅλα ἴδια στὴ ζωὴ τοῦ Στάθης τοῦ Χαρούλη, ὅχι μονάχα αὐτοῦ, μὰ καὶ τῶν ἄλλων συχωριανῶν του—κι αὐτὸ δὲ γινόντων μόνον τοῦ Χαρούλη τὸ χωριό, τὸ Δεξοχώρι, μὰ καὶ σ’ ὅλα τοῦ Κάμπου τὰ χωριά. Κι εἶτανε φχαριστημένοι ἀπ’ τὴ ζωὴ τους ὅλ’ οἱ Δεξοχωρίτες κι οἱ Καμπίσιοι φχαριστημένοι γιατί δὲν εἶχανε μὲ τίποτα δυσχερομένη γιατί δὲν νοιώθαι ἂν εἰσπύρεται νὰ εἶναι διαφορετικότερος; γιατί ἀκόμη γαντάζονται πὺς ὅλος ὁ κόσμος ἔτσι εἶναι—γιατὶ ἔτσι πρέπει νάσαι....

“Ὅλ’ οἱ Καμπίσιοι, ὅλ’ οἱ Δεξοχωρίτες καὶ ὁ Στάθης ὁ Χαρούλης ἔτσι φαντάζονται.

Μιὰ φορὰ μόνον ὁ Χαρούλης φαντάστηκε ἄλλιως, μὰ λίγο, μονάχα μιὰ στιγμὴ ὄντας τοῦ χάλεψε ὁ ἐπιστάτης τοῦ τοιγλίκιου νὰ στείλῃ τὸ Λενιό, τὴ γυναικά του, τὸ θράδι σὺν Κονάκι.... Τότες ὁ Χαρούλης φαντάστηκε κάπως ἄλλοιῶτικα σὰν καὶ νὰ φώτισαι τὴν ἀραχλιασμένη σκέψη του, σὰ νὰ ταράχῃ ὁ βάλλος τοῦ τοῦ καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ πρωτόφαντη ἐνέργεια, ἔκαμε ν’ ἀπορᾶνῃ λίγο παράξενα, ἢ θολή του ματιά.... μὰ εἶτανε μιὰ στιγμιότυπα μόνον, δὲν ἄντεξε πύότερο αὐτὴ ἡ ἐνέργεια τὸν κούρασε πολὺ, σὰ νάκαμε μόνος του δέκα στρέματα χωράφι σὲ μιὰ

μέρα....—Εἶτανε δικαίωμα τ’ ἀφέντῃ νὰ κοῦξῃ μιὰ νύχτα τὸ Λενιό.... δὲν εἶταν ἀφέντης;...

Σπίτι, χωράφι, ζῶα, δουλιὰ, ἄντρες, ὅλα τ’ ἀφεντικού, γιατί ὅχι κ’ οἱ γυναῖκες; Χμ... Τίποτες δὲν εἶναι σὺν κόσμῳ ἄλλο ἀπ’ τὰ φεντικό!...

“Ὅλα ἴδια, καταπληχτικά ἴδια, χρόνια καὶ χρόνια τώρα” ζωὴ ἀλάκρη μὲ τὶς ἴδιες ἐντύψεις, μὲ τὶς ἴδιες σκέψεις. Καμιά διαφορὰ, τίποτα καινούριο, πὺν νὰ προσετῇ μιὰ νέα ἐντύπωση. Καμιά συγκίνηση, οὔτε τὰ παιδιά, οὔτε ἡ γυναικά πιά, οὔτε χαρὲς οὔτε λύπες, οὔτε γέννα οὔτε θάνατος—ἔτσι μαθὲς οὕλα πρέπει νὰ γίνονται....

Κι ὁ σιδερόδρομος πὺν περνάει κάθε μέρα σιδηροδρομίας σὺν Κάμπο; Κι αὐτὸς ἔτσι πρέπει νὰ περνᾷ....

Κ’ ἔφτανε σὺν σαράντα ὁ Χαρούλης καὶ διδάβαινε ἡ ζωὴ του, ὅμοια ὅπως ἴσα μὲ τώρα... Καὶ δὲ φαντάζονταν ἄλλοιῶτικα, οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ Δεξοχωρίτες, οὔτε κι οἱ ἄλλοι Καμπίσιοι....

I

“Εἶναι νὰ κάμῃ χωράφι στὴν ἄκρη τοῦ τοιγλίκιου, σὰ ριζὰ θουνὸ χαμηλόντατον, πὺν ἀρχίνας τὸ λειβάδι. Εἶτανε λιπαράδα, πὺν δὲν ἄφινε τὰ χέρια νὰ τεντώσουνε σὶ ἀλέτρι κ’ ἐσπρωχῃ τὰ πόδια σὲ κίνηση λεύτερη, σὲ περπάτημα ὅξω ἀπὸ τὸ χωράφι. Ἐφνον μὲς ἀπὸ τὰ κέδρα καὶ τὶς πουρνარიές τὶς μσοκομύριστες, πὺν γέμιζαν εὐωδιές τὸν ἀέρα καὶ πρσινάδα τὸ θουνό, ἀντήχῃσε κάτι λάλημα, πὺν ἔκανε τὸν ἄμωρο τὸν Καμπίσιον τὸν Χαρούλη, νὰ παρατήσῃ τ’ ἀλέτρι καὶ νὰ σηκώσῃ τὸ βαρύ, τὸ ἀσῆκωτο κεφάλι μ’ ἀπορία καὶ ξάφνιασμα. Σὰν παρᾶξενο τοῦ φάνηκε στὴν ἀρχή. Πρῶτη φορὰ παρόμοιος ἀγός, τέτοιο λάλημα ἐρχόντων σὶ αὐτιά του ἢ ἀπορία τοῦ γέννηκε ταραχὴ καὶ μιὰ χαρὰ παρᾶξενη, σὰ φόδος, τὸν κούρεψε. Κάτι παλὶ ἐνπνόνσε μέσα του. Βασανίστη νὰ θυμῇ πότε καὶ πὺν ἴσχε ἀκονομένο τοῦτο τὸ λάλημα τοῦ κάκου.... Μπορεῖ νὰ ἴσχε κι ὅλας ἀκούει ὁ πατέρας του, ἴσως ὁ παπὺς, καὶ τοῦ παποῦ του ὁ πατέρας ἀκόμα... Κι ὅλο ἀκούονταν ὁ ἀγός... γέμιζε τὸν ἀέρα, ἔβγαιν ἀπ’ τὴ γῆς, πλανιόνταν πάνω ἀπὸ τὴν πρσινάδα τοῦ θουνού. Σήκωσε ψηλά—πρῶτη φορὰ—ὁ Χαρούλης τὸ κεφάλι, σὰ νάθελε νὰ νοιώσῃ καὶ νὰ χοριάσῃ, τὸ πρωτόφαντο θάμα, πὺν τοῦ γενόντων!...

Εἶτανε λάλημα φλογέρας γλυκὸ, πὺν τὴ βαροῦσε τοσπανόπουλο ξέγνοιαστο, μέσα σὺν κέδρα τὰ μυροδόλα καὶ σὺν πυκνὰ πουρνάρια, σαλαγόντας τὰ πρόβατα. Ὁ ἀντίλαλος ἔφτασε ὡς τὴν ψυχὴ τοῦ Χαρούλη καὶ τὸν ἐθῆσε!....

Νιράλα, κομάρα, νάρκη ἀκατανόητη, κούραση φριχτὴ τὸν ἔπιασε καὶ ἀνάμεσα σπύδες μανίας τὸν τάρσαν. Πέταξε τὴ θουνέντρα μὲ θυμὸ κι ἄρπαξε τ’ ἀλέτρι, νὰ τὸ κοματιάσῃ ἂν ἦταν μπορετό.... μὰ πάλι ἄτονα πέσαν τὰ χέρια μὲ πίκρα. Εἶτανε κουρασμένος, σὰν τότες πὺν ὁ ἐπιστάτης τοῦ χάλεψε τὸ Λενιό.... “Ἐφερε τὸ χέρι σὺν μάτια καὶ μὲ τ’ ἀνάστροφο.... μὰ εἶτανε σιεγνά....

“Ἀρχισε νὰ τρέχῃ καὶ τὸ θουνό, ὅθ’ ἐρχόντων τὸ λάλημα, ὁ γλυκὸς ἀγός.” Εἶρεχε παλαβὰ μὲς σὺν ὀρωμένα χωράφια... ἔτρεχε, ἔτρεχε, ποτὲς δὲν εἶχε

τρέξει τόσο... τον τραβούσε ή σειρήνα, τον έφεργε με τ' άχνα—μελένια της δίχτια, ή μαγίτορα ή φλοέρα... Έστιάθη νόμιζε πως είχε τρέξει αδιάκοπα χορόσση και χρόνια, και δεν είχε φτάση σιά ριζά του θουνού. Κοίταζε ξαφνιασμένα, έξαλλα γύρωθό του. Η μοναξιά του έβαζε τρόμους, του ψιθύριζε φοβέρες άκατανόητες με τον παράξενο νόμο. Δεν ήταν από την κόυραση, μα ποιές του, δεν είχε θγάλει πόδι δξω απ' του τσιφλικιού το σύνορο—ούτε και κανένας άλλος Δεξοχωρίτης—κι αυτό ήταν που τον φρόβιζε πλιότερο.

Είχε τόσο κουρασση, κατάβαλε τόσον άγώνα, τόση πόροδο—πάτησε δξω απ' του τσιφλικιού το σύνορο! και την ατρία δεν την έβλεπε, δεν την έζύγωνε καν.

Το λάλημα ξακολουθούσε αδιάκοπο σά νάβγαине απ' τη γίς, απ' τον άγέρα, μα πιο πολδ μεσ' απ' την προσινάδα του θουνού. Γύρισε πάλε στο χωράφι, με μιάν άδράνεια στη σκέψη και στην κίνηση· θάδιζε άρνημα, μιά δώ, μιά κεί, σά μεθυμένος· πότε κοιτούσαν αιμαρμένους και σιύλωνε τά μάτια στο θουνό, πότε τραβούσε τη ματιά του κάνα όρνιο, που άπηλάπειτοσε και ή ματιό χαζή, άβουλη, έτρεχε ξοπίσω του χωρίς σκαπό κανένα... Έφτασε σ' αλέτρι του πάλι και στο ζευγάρι τώ βοδιών. Διπλό θωρούσε τ' αλέτρι, διπλά τά θόδια τά γερά. Τά μάτια του κάτι είχανε πάθει κοιτάζοντας έτσι τά πρόματα, τον γαλωνόν αιδόρα, την προσινάδα, για πρώτη φορά, σά τά ζητούσε κάποιον μοσιτικό κρυμένο στο άνεξερένγητο θάθος των χωμάτων, άπαράλλαχτα, όπως παθαίνουν τά μάτια, σάν κοιτάζουμε το πολδ φώς! Οί ρεθισμοί που κλόνισαν τά νεύρα του, ήτανε τόσο δυνατοί, που δεν άφιναν τη σκέψη του ελεύτερη νά λειτουργήση. Έγειρε άποσταμένος στο σκακί με το χόρτο και το χέρι του έσφιγγε, σά νάγκάλιαζε, το μονάκριβο, τον παιδικό του σύντροφο και φίλο, τ' αλέτοι, με σιορνή μάνας, που τρυφεροχαϊδένει το παιδί της... Σιύλωσε κάπου τά μάτια δοθάνοιχα και αφαιρέθη μέσα σέ κατακλυσιό συλλοής, χωρίς τίποτα όμοιόμένο νά σνέγεται...—Όντας ανανόησε, ό ήλιος έφενγε τρεχάτος, σιού δειλινού τους γρουσάλευρους ώκεανούς—και το λάλημα δεν άκούοιουν.

Πήγαινε στο χωριό, με τ' αλέτρι φορτωμένο στο γαϊδονέλι και τά θόδια, ολόμεναχος χωρίς νά τολμήν νά πωλήση ούτε δεξιά, ούτε ξεροθιά νά κοιτάξη. Όντε κατάλαβε πως έφτασε στο χωριό. Είχε σουφηγη ή σ' ήλο τώ δόκω από τις ήμιλλες που έκανε με νήτι άγνωστους δικούς, με φίλους ξεχασμένους, με άγνωστους, που δέ θυμόταν πότε και που τους είδε, με ποιοιούς και παπούδες!...

Τό ποσά που έύπνησε και θνήκε από το πλυνόγιστο καλόνι του, σήκωσε το κεφάλι ψηλά και κοίταξε τόν σθονό. τόν ήλιο· άγνάντησε τά θουνά που ζόγαν κάτω θαδιά, μελανός φραγμός. τόν Κάμπο. Όίς ήρωμένο κοιτούσε το κεφάλι. Τό Λενιό ξαφνιασθηκε που τόν είδε νά κοιτάξη έτσι· σάν αλλοιώτικος της σάνηκε ό άντρος της. Σήκωσε κι αυτή το κεφάλι ψηλά κοιτάζοντας πως σνέγετα πλακώσαν ή πως όννια πετούν. Κι οί άλλοι χωσιανοί, που τόν είδανε ξαφνιασθηκαν και κείνοι, γύρισαν κοιτάζοντας

ψηλά, μα γρήγορα πάλε κατέβασαν τά μάτια. Δεν ειμπορείε νά κοιτάξη άπάνω ψηλά, κανένας τους.

Είταν αλήθεια παράξενο, πρωτόφαντο, Δεξοχωρίτης, καμπίος νά σηκώση το κεφάλι άψηλά. Κι ό Χαρούλης σέ λίγες μέρες το ξεχασε κι ό ίδιος πως είχε κοιτάξη ποτές ψηλά, προς τόν σθονό.

Κάποιες έκαμε νά σηκώση το κεφάλι, μα γλήγορις πάλε το κατέβασε, σάν υποδιμένος από φόβο ή κόυραση. Μιά μέρα πάλε ξανασήκωσε το κεφάλι, μα σάν αντίκρυσε το άψηλό Κονάκι και στο παράθυρο τόν έπιστάτη δεν το ξανασήκωσε...

...Κ' έτσι πιά, κανένας στο χωριό δέ σήκωσε το κεφάλι άψηλά ούτε κι ό Χαρούλης.— — — — —

II

Τούχαν πεθάνει κι άλλα παιδιά του Χαρούλη, τρία από τις θέρες, μα όπως τά γέννησε όμοια κι ό θάνατός τους, δεν τούκαμαν έντύπωση· όμοιος του Βαγγέλη ό χαμός του τάραξε το σκοτεινό θουράκι του μυαλού του. Όσο άπερνούσε ό καιρός και πλιότερο το σκέφτιονταν. Είτανε κατινίς άρνούκο τοίτο. Καμιά φορά, δεν έστίαθη παρόμοιο στο χωριό ούτε σόν Κάμπο. Πεδάνανε τόσα παιδιά, άλλα μικρά, άλλα μεγάλα—έτσι πεθαίνουν οί άνθρωποι. Χάθηκαν κι άλλοι απ' άρωσιτές και χτυπήματα, έτσι σάν του παιδιού του το χαμό δεν έστίαθη άλλος!—Αξαφνα ένα σούρουπο ό Βαγγέλης, δέ γύρισε στην καλόνια· ούτε την άλλη μέρα, ούτε την άλλη, ούτε τις άλλες σιερονές μέρες... Στ' αληθινά, δέ ματαγένηκε παρόμοιο στο χωριό, ούτε σόν Κάμπο!

Είχε κι άλλα παιδιά ό Χαρούλης, άλλα τέσσερα και για κανένα ή καρδιά του δέ χώριζε πλιότερο μοιράδι άγάπης· όλα ίδιος τάχε, λίγο παραπάνω από τόν εαυτό του και λίγο παραπάνω απ' το σκύλο του... μα ό Βαγγέλης...—και δεν ήταν αυτός στερονοπαίδι, αλλά ό Βαγγέλης είχε πισστή την ήμέρα π' άκουσε το λάλημα, κάτω στο σύνορο του τσιφλικιού, νά θγάινη από του θουνού την προσινάδα, το γλυκό λάλημα... Τότες που άνασήκωσε πρώτη βολά ψηλά το κεφάλι!...

Τό Λενιό έβανε άλλο παιδί στη θέση του Βαγγέλη, μα στην ψυχή του Χαρούλη έμνησκε κάτι άδειανό, για το ζωερό, τ' άήνοχο παιδί, το παλαδό, καθώς το λέγαν. Και πολλές φορές ξεχνιόταν κι άφινε τ' αλέτρι στη μέση του χωραφιού κ' έσκουζε: «—Βαγγέλ'... αϊ—Βαγγέεεελη!...», και πάντα έσφιγγε το βλέμμα του κατά το θουνό ή δπον έβλεπε προσινάδα—σάν κάτι νά τούλεγε πως το θουνό και ή προσινάδα, που τούδωσαν, τη δύναμη της φύρας, τού πήρανε το παιδί!...

(Έχει συνέχεια)

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΪΦΑΣ

Ένα έργο τέχνης χρησιμοποιεί σόν κριτικό μόνο για νά του υποβάλλει ένα νέο έργο, προσωπικό, που μπορεί νά μην έχει καμιά φανερή σχέση μεκείνο που κρίνει.

* * *

Είναι δύσκολο νά μην είναι κανείς άδικος για δτι πράμα άγαπάει.

Ουάιλδ